

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ
ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

О. В. Дзера

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА
НАУКА І ПРАКТИКА:
ЗБІРНИК НАУКОВО-ПРАВОВИХ
(КОНСУЛЬТАТИВНИХ,
ЕКСПЕРТНИХ) ВИСНОВКІВ**

**ІЄ ПРОВОА
ЄДНІСТЬ**
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАВ

Київ • Алерта • 2023

УДК 346+347.1+347.7].042(477)
Д43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Науково-дослідного інституту правотворчості
та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України
(протокол № 5 від 30 травня 2023 р.)*

Рецензенти:

Коссак В. М. – доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України;

Дякович М. М. – доктор юридичних наук, професор;

Шишка Р. Б. – доктор юридичних наук, професор.

Дзера О.В.
Д43 Цивільно-правова наука і практика: збірник науково-правових (консультативних, експертних) висновків / О. В. Дзера. Київ: Алерта, 2023. 572 с.

ISBN 978-617-566-781-1

Наукова праця присвячена дослідженню науково-теоретичних проблем тлумачення норм цивільного, сімейного та господарського законодавства з метою їх застосування в практичній діяльності. Наводяться конкретні науково-правові (науково-консультативні, експертні висновки) висновки, надані автором на запити фізичних та юридичних осіб, судових органів, органів прокуратури, адвокатів, в яких даються відповіді на поставлені ними питання.

Для науковців, суддів, юристів-практиків, викладачів та студентів юридичних факультетів.

УДК 346+347.1+347.7].042(477)

ISBN 978-617-566-781-1

© Дзера О.В., 2023

© Видавництво «Алерта», 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

НАУКОВІ ВИСНОВКИ, НАДАНІ КОНСТИТУЦІЙНОМУ СУДУ УКРАЇНИ, ВЕРХОВНОМУ СУДУ УКРАЇНИ, ІНШИМ СУДОВИМ ІНСТАНЦІЯМ

- 1.1. Науково-консультативний висновок щодо тлумачення п. 22 ст. 92 Конституції України щодо правової обґрунтованості питань, поставлених у зверненні АТ «ВА-Банк» до Конституційного Суду України 12
- 1.2. Науковий висновок щодо відповідності Конституції України положень ЗУ від 29 листопада 2001 року «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» 20
- 1.3. Науково-консультативний висновок щодо неконституційності пункту 13 частини 1 ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України». 27
- 1.4. Науковий висновок щодо конституційності положень розділу 1 абзацу другого підпункту 1 пункту 2 розділу Закону України «Про визнання таким, що втратив чинність Закон України «Про перелік об'єктів державної власності, що не підлягають приватизації» від 2 жовтня 2019 року. 35
- 1.5. Науковий висновок (відгук) щодо проекту постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними». 43
- 1.6. Науково-консультативний висновок щодо тлумачення поняття «дитина», застосованого в ст. 1168 ЦК України 52
- 1.7. Науково-консультативний висновок щодо визнання договору купівлі-продажу фіктивним. 56
- 1.8. Науково-консультативний висновок щодо правових наслідків складання в один день двох заповітів на одну особу. ... 60
- 1.9. Науково-консультативний висновок про застосування аналогії закону щодо припинення зобов'язання зарахуванням зустрічних однорідних вимог. 65
- 1.10. Науково-консультативний висновок щодо норми матеріального права, яка неоднаково застосована судом касаційної інстанції у справах про визнання іпотечних договорів недійсними 72

1.11. Науково-консультативний висновок щодо поняття «частина правочину».....	79
1.12. Науково-консультативний висновок щодо правового режиму нежитлового приміщення та визнання договору іпотеки недійсним.....	82
1.13. Висновок експерта в галузі права (в порядку ст. 114 ЦПК України) щодо недійсності договору про відступлення права вимоги.	87
1.14. Науково-консультативний висновок щодо правових наслідків гарантійного листа АКБ «Україна».	91
1.15. Науково-консультативний висновок щодо кваліфікації зобов'язання одного з подружжя, укладеним в інтересах сім'ї.	98
1.16. Науково-консультативний висновок щодо застосування ст. 365 ЦК України.	103
1.17. Науково – консультативний висновок щодо захисту прав дітей, один з батьків яких вчинив злочин щодо другого з них.	107
1.18. Науково-консультативний висновок щодо застосування норм матеріального права частини першої, четвертої статті 559 ЦК України, які неоднаково застосовані судами касаційної інстанції у подібних правовідносинах.	109
1.19. Науково-консультативний висновок про правову природу правовідносин між фірмою «Армор ЛТД» (США) та ВАТ «Лубнифарм» (Україна).....	116
1.20. Науково-консультативний висновок щодо правової природи правовідносин, що виникли між фізичними особами М.В.Б та С.С.М.	125
1.21. Науково-консультативний висновок щодо майна університету «Україна», переданого в іпотеку за кредитним договором	132
1.22. Науковий висновок щодо відповідності законодавству України гарантійного листа Миколаївського регіонального відділення (філії) Промінвестбанку України.....	142
1.23. Науково-правовий висновок щодо позовної заяви Фонду державного майна України про визнання установчих документів акціонерного товариства «Укрпрофоздоровниця» недійсними	164

1.24. Висновок щодо правової природи договору уступки (відступлення) права вимоги від 20 січня 2009 р., укладеного між ВАТ «Газпром» (РФ) та НАК «Нафтогаз України».....	172
1.25. Науково-консультативний висновок щодо тлумачення частини першої ст. 23 Закону України «Про іпотеку».....	179
1.26. Науково-консультативний висновок щодо застосування ст. 589 ЦК України, ст. 27 ЗУ «Про заставу» і статей 9, 12, 23 ЗУ «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень».....	183

РОЗДІЛ 2.

НАУКОВІ (НАУКОВО-КОНСУЛЬТАТИВНІ, ЕКСПЕРТНІ) ВИСНОВКИ НА ЗАПИТИ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ЇХ ПРЕДСТАВНИКІВ

2.1. Науково-правовий висновок щодо особливостей правового режиму військового майна	187
2.2. Науковий юридичний висновок щодо доктринального тлумачення п. 7 ст. 14 Закону України «Про захист прав споживачів»	199
2.3. Науковий-правовий № 1 висновок щодо укладеності договору банківського вкладу.....	202
2.4. Науково-правовий висновок № 2 щодо укладеності договору банківського вкладу.....	207
2.5. Науково-консультативний висновок щодо правомірності укладення договору банківського вкладу	220
2.6. Юридичний висновок щодо правового режиму майна Київської міської ради профспілок	227
2.7. Висновок щодо правової ситуації в спільному підприємстві «Полтавська газонафтова компанія» у зв'язку з реорганізацією юридичної особи – засновника	234
2.8. Науково-консультативний висновок щодо правонаступництва ФДМУ за контрактом про модернізацію та експлуатацію Лисичанського нафтопереробного заводу	252
2.9. Науковий висновок щодо правомірності застосування фінансових санкцій Держкомрезервом України	265
2.10. Науково-правовий висновок щодо доказів підтвердження факту правонаступництва юридичної особи.....	269

2.11. Науковий юридичний висновок щодо правової оцінки висловлювань колишнього народного депутата М. Бродського	275
2.12. Юридичний висновок щодо права власності на об'єкти, підняті з дна моря	296
2.13. Науково-консультативний висновок щодо правових наслідків договору купівлі-продажу квартири № 137 за адресою: м. Київ, вул. Тулузи 2/58.....	301
2.14. Юридичний науковий висновок щодо правомірності контракту Э-01/95 про кооперацію та сумісну діяльність від 17 січня 1995 р	306
2.15. Науково-консультативний висновок щодо стягнення грошової компенсації з Поліського відділення Державного казначейства України в Київській області	312
2.16. Юридичний висновок щодо правового режиму майна орендного підприємства «Одеський завод шампанських вин»	314
2.17. Юридичний висновок про правові наслідки щодо несплати ціни за квартиру одержану фізичною особою за договором купівлі-продажу	318
2.18. Юридичний висновок щодо правового режиму нежилої будівлі та правомірності нарахування сум «пайової участі» у розвитку об'єктів соціальної інфраструктури	325
2.19. Юридичний висновок щодо операцій з Державними облігаціями України (на запит АКБ «Правекс-банк»).....	329
2.20. Юридичний висновок щодо правомірності позовних вимог АТ «Правекс-Брок» про стягнення збитків з Промінвестбанку України.....	335
2.21. Юридичний висновок про відповідність договору про спільну діяльність без створення юридичної особи законодавству України.....	338
2.22. Юридичний науково-консультативний висновок щодо правового режиму спортивного комплексу «Схід» ВО «Київський радіозавод».....	342
2.23. Науково-експертний юридичний висновок щодо правомірності вимог про стягнення з забудовників матеріальної і моральної шкоди.....	346

2.24. Науково-консультативний висновок про відповідність вимогам цивільного законодавства та умовам договору комісії, укладеного між АТ «Укргазпром» та Українським газоресурсним консорціумом від 21.01.97 р. порядку його виконання.....	350
2.25. Юридичний науковий висновок щодо обґрунтованості звертання Державного комітету України з державного матеріального резерву з позовними вимогами до ВАТ «Укрелектромаш»	355
2.26. Науково-юридичний висновок щодо правового режиму майна ЗАТ «Укрпрофоздоровниця»	362
2.27. Попередній науково-консультативний юридичний висновок щодо правомірності створення та функціонування ЗАТ «Укртатнафта»	370
2.28. Науковий юридичний висновок щодо правомірності формування статутного фонду, визнання недійсними рішень загальних зборів, установчих документів та скасування державної реєстрації ЗАТ «УКРТАТНАФТА»	383
2.29. Науковий висновок щодо правового регулювання внесення збору до Державного інноваційного фонду	394
2.30. Науково-консультативний висновок щодо норми матеріального права, яка неоднаково застосована судом касаційної інстанції у справах про визнання іпотечних договорів недійсними	400
2.31. Висновок щодо правомірності схеми залучення коштів фінансування будівництва житла ЗАТ «Українська будівельна компанія» шляхом укладання договору купівлі продажу майнових прав	405
2.32. Науково-консультативний висновок щодо правового режиму нежитлового приміщення, розташованого за адресою: м. Київ, вул. Шота Руставелі 1/12, площею 1032,30 м ²	409
2.33. Науково-консультативний висновок про правову природу договору «Про розповсюдження програм телеканалу TV Табачук» по 7-му телевізійному каналу м. Києва» від 20.02.1996 р. та правові наслідки його порушення. (№ 38)....	413
2.34. Юридичний висновок щодо правомірності відмови кіпрській компанії у реєстрації договорів купівлі-продажу квартир	416

2.35. Науково-консультативний висновок щодо можливості та умов призначення дитини-сироти кількох опікунів.....	419
2.36. Науково-консультативний юридичний висновок щодо правових наслідків припинення ТОВ «Ліндмакс» (LINDMAX LLP).....	422
2.37. Науково-консультативний висновок щодо дійсності договорів безвідсоткової поворотної фінансової допомоги	425
2.38. Науково-консультативний юридичний висновок щодо правового режиму майна Федерації професійних спілок України.....	429
2.39. Науково-правовий експертний висновок щодо доктринального тлумачення окремих норм цивільного права України.....	440
2.40. Науково-консультативний висновок щодо відповідності кредитного договору законодавству України, укладеного між публічним акціонерним товариством «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» та приватним виробничим підприємством «Укр-промгеологія».....	463

РОЗДІЛ 3.

НАУКОВО-ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ЩОДО ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ

3.1. Висновок експертів в галузі права щодо доктринального тлумачення та застосування норм і положень про довірчий траст та довірчу власність в законодавстві України та законодавстві Республіки Кіпр.	469
3.2. Науково-консультативний висновок щодо здійснення права на перерозподіл спадщини та можливості застосування в Україні законодавства держави-агресора.....	492
3.3. Науково-правовий висновок з питань виконання зобов'язань за наявності провадження у справі про банкрутство.	502
3.4. Науково-правовий висновок щодо можливості застосування за аналогією положень ч. 1 ст. 215 Цивільного кодексу України до правовідносин з визначення правових підстав для віднесення правочинів банку з третіми особами до нікчемних та моменту, на який такі підстави нікчемності повинні існувати.	512

3.5. Науково-правовий висновок № 012/2022 щодо правового аналізу нормативно-правових актів, якими запроваджується функціонування сервісу формування нотаріальних документів з QR-кодом у складі Системи е-нотаріату, в частині тлумачення положень законодавства України про формування нотаріусом нотаріального документа з електронним ідентифікатором	522
3.6. Науково-правовий висновок щодо правової природи перевального акту.....	545

РОЗДІЛ ІV.

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА ЩОДО АВТОРА

4.1. Сторінки біографії автора	553
4.2. Перелік основних наукових праць Дзери О. В.	556
4.3. Перелік дисертацій, захищених під науковим керівництвом (консультуванням) автора.....	569

Передмова

В умовах корінних соціально-економічних реформ, активізації побудови ефективної і адекватної дії правової системи, обумовлених підписанням Україною Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, наданням Україні відповідно до рішень Європейської Ради від 22 червня 2022 року статусу кандидата в члени Європейського Союзу, різко зростає роль наукових досліджень, в тому числі в сфері цивільно-правових відносин. Для реалізації цих завдань використовуються як передбачені законодавством правові механізми, так і різноманітні форми наукової правотворчості.

Звичайно, основне місце в системі законотворення належить законодавчому органу – Верховній Раді України. Проте, якісне оновлення законодавства можливе лише за умови належного наукового супроводження. Не випадково на розгляді Верховної Ради України перебуває проект Закону України «Про правотворчу діяльність» (прийнятий у 2021 році в першому читанні), в якому визначаються переважно засади правової експертизи нормативно-правових актів та їх проєктів. Законом України від 10 лютого 1995 року «Про наукову і науково-технічну експертизу» врегульовано діяльність щодо здійснення наукової та науково-технічної експертизи.

В Цивільному процесуальному кодексі України та Господарському процесуальному кодексі України передбачено можливість надання висновку експерта в галузі права, але лише в двох випадках. Наприклад, відповідно ст. 114 ЦПК учасники справи мають право подати до суду висновки експерта в галузі права лише щодо застосування аналогії закону чи аналогії права, змісту норм іноземного права, згідно з їх офіційним або загальноприйнятним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у відповідній іноземній державі. Більше того, відповідно до ч. 2 ст. 102 ЦПК предметом висновку експерта не можуть бути питання права.

Великого поширення набули науково-правові (науково-консультативні) висновки, надані членами Науково-консультативної ради при Верховному Суді, відповідно до ст. 47 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а також науково-правові (консультативні) висновки, які можуть надаватися на запити будь-яких фізичних та юридичних осіб. Незважаючи на їх консультативний характер, вони можуть істотно сприяти тлумаченню правових спірних правовідносин, захисту порушених прав, тощо. Відповідно, дана наукова праця буде корисна суддям, адвокатам, практикуючим юристам, викладачам та студентам юридичних факультетів.